

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 września 2013 roku

Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie, Wydział III Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Ewa Dietkow

Protokolant: Mateusz Ozdarski

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 06 września 2013 roku w Warszawie

sprawy z powództwa A. B. i G. D.

przeciwko (...) Spółka Akcyjna w W.

o zapłatę

1. zasądza od pozwanego (...) Spółka Akcyjna w W. na rzecz powódki A. B. kwotę 20.000,00 PLN (dwadzieścia tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami od dnia 9 sierpnia 2008 roku do dnia zapłaty;
2. zasądza od pozwanego (...) Spółka Akcyjna w W. na rzecz powódki A. B. ustawowe odsetki od kwoty 10.000,00 PLN (dziesięć tysięcy złotych) od dnia 9 sierpnia 2008 roku do dnia 23 sierpnia 2012 roku oraz ustawowe odsetki od kwoty 20.000,00 PLN (dwadzieścia tysięcy złotych) od dnia 9 sierpnia 2008 roku do dnia 4 października 2012 roku;
3. w pozostałej części oddala powództwo A. B.;
4. zasądza od pozwanego (...) Spółka Akcyjna w W. na rzecz powódki G. D. kwotę 35.000,00 PLN (trzydzieści pięć tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami od dnia 9 sierpnia 2008 roku do dnia zapłaty;
5. zasądza od pozwanego (...) Spółka Akcyjna w W. na rzecz powódki G. D. ustawowe odsetki od kwoty 20.000,00 PLN (dwadzieścia tysięcy złotych) od dnia 9 sierpnia 2008 roku do dnia 23 sierpnia 2012 roku oraz ustawowe odsetki od kwoty 45.000,00 PLN (czterdzieści pięć tysięcy złotych) od dnia 9 sierpnia 2008 roku do dnia 4 października 2012 roku;
6. zasądza od pozwanego (...) Spółka Akcyjna w W. na rzecz powódki G. D. kwotę 22.681,00 PLN (dwadzieścia dwa tysiące sześćset osiemdziesiąt jeden złotych) z ustawowymi odsetkami od dnia 1 czerwca 2011 roku do dnia zapłaty;
7. zasądza od pozwanego (...) Spółka Akcyjna w W. na rzecz powódki G. D. kwotę po 613,00 PLN (sześćset trzynaście złotych) miesięcznie, płatną od dnia 1 czerwca 2011 roku z ustawowymi odsetkami od ostatniego dnia miesiąca do dnia zapłaty;
8. w pozostałej części oddala powództwo G. D.;
9. zasądza od pozwanego (...) Spółka Akcyjna w W. na rzecz powódek A. B. i G. D. solidarnie kwotę 5.117,00 PLN (pięć tysięcy sto siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu;

10. nakazuje pobranie od pozwanego (...) Spółka Akcyjna w W. na rzecz Skarbu Państwa - kasa Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie kwotę 2.752,00 PLN (dwa siedemset pięćdziesiąt dwa złote) tytułem brakującej opłaty sądowej.

III C 731/11

UZASADNIENIE

Powódki A. B. i G. D. w pozwie z dnia 3 czerwca 2011 roku, zmienionym następnie w piśmie z dnia 23 listopada 2012 roku (nadanym do pozwanego w dniu 21 listopada 2012 roku) wniosły o zasądzenie od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W.:

I. na rzecz A. B.

- 1) kwoty 50.000,00 PLN tytułem odszkodowania (art. 446 § 3 k.c.) wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 16 lipca 2008 roku do dnia zapłaty;
- 2) kwoty 80.000,00 PLN tytułem zadośćuczynienia (art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c.) wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 16 lipca 2008 roku do dnia zapłaty;
- 3) odsetek ustawowych od wypłaconej kwoty 10.000,00 PLN od dnia 16 lipca 2008 roku do dnia 23 sierpnia 2012 roku;
- 4) odsetek ustawowych od wypłaconej kwoty 20.000,00 PLN od dnia 16 lipca 2008 roku do dnia 4 października 2012 roku;

II. na rzecz G. D.

- 1) kwoty 35.000,00 PLN tytułem odszkodowania (art. 446 § 3 k.c.) wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 16 lipca 2008 roku do dnia zapłaty;
- 2) kwoty 150.000,00 PLN tytułem zadośćuczynienia (art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c.) wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 16 lipca 2008 roku do dnia zapłaty;
- 3) kwoty 38.247,30 PLN tytułem skapitalizowanej renty za okres od dnia 3 kwietnia 2008 roku do dnia 31 maja 2011 roku wraz z odsetkami ustawowymi od ostatniego dnia danego miesiąca do dnia zapłaty;
- 4) kwoty 1.092,78 PLN miesięcznie od dnia 1 czerwca 2011 roku tytułem renty wraz z odsetkami ustawowymi od ostatniego dnia danego miesiąca do dnia zapłaty;
- 5) odsetek ustawowych od wypłaconej kwoty 20.000,00 PLN od dnia 16 lipca 2008 roku do dnia 23 sierpnia 2012 roku;
- 6) odsetek ustawowych od wypłaconej kwoty 45.000,00 PLN od dnia 16 lipca 2008 roku do dnia 4 października 2012 roku.

Ponadto powódki wniosły o zasądzenie od pozwanego kosztów procesu.

Pozwany (...) Spółka Akcyjna w W. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 3 kwietnia 2008 roku w miejscowości K., powiat (...), na skrzyżowaniu drogi oznaczonej numerem (...) z drogą do miejscowości C. prowadząca samochód N. (...), numer rejestracyjny (...) M. S. nie zachowała szczególnej ostrożności, nie dostosowała techniki i taktyki jazdy oraz prędkości jazdy do panujących warunków drogowych,

nie zastosowała się do znaku pionowego A-7 „ustęp pierwszeństwa”, niewłaściwie obserwowwała drogę, nie ustąpiła pierwszeństwa samochodowi osobowemu A. (...), numer rejestracyjny (...), kierowanemu przez A. D. (1) i wjeżdżając na skrzyżowanie doprowadziła do zderzenia obu pojazdów, w wyniku czego A. D. (1) doznał urazu wielonarządowego z obrażeniami w obrębie narządów kośćca, skutkujące jego zgonem w dniu 3 kwietnia 2008 roku w Szpitalu (...) w W. – okoliczność bezsporna, odpis skrócony aktu zgonu k. 10, wyrok Sądu Rejonowego w Wołominie z dnia 16 kwietnia 2013 roku k. 127 – 128. M. S. wyrokiem z dnia 16 kwietnia 2012 roku, sygn. akt V K 552/11, została uznana przez Sąd Rejonowy w Wołominie za winną czynu z art. 177 § 2 k.k. i skazana na karę dwóch lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania kary na okres czterech lat; na podstawie art. 46 § 2 k.k. sąd rejonowy orzekł od oskarżonej M. S. na rzecz oskarżyciela posiłkowego A. B. nawiazkę w kwocie 5.000,00 PLN – bezsporne, wyrok k. 127 – 128. M. S. była ubezpieczona od odpowiedzialności cywilnej za szkody wywołane ruchem pojazdów w pozwanym (...) Spółce Akcyjnej w W. – okoliczność bezsporna.

A. D. (1) był mężem powódki A. D. (2) (obecnie D.-B.) – bezsporne. Małżeństwo zostało zawarte w dniu 26 lipca 2003 roku, zaś w dniu (...) urodziła się córka G. D. – dowód – odpis skrócony aktu małżeństwa k. 8, odpis skrócony aktu urodzenia k. 11. Małżeństwo A. D. (1) i A. D. (2) funkcjonowało prawidłowo, tworzyli zgodną rodzinę – dowód – zeznania świadków: P. F. k. 208, E. F. k. 209, T. K. k. 252, D. B. k. 254. A. D. (1) był zaangażowany w wychowanie córki, pomagał żonie w zajęciach domowych, wykonywał drobne naprawy i remonty – dowód – zeznania świadków: P. F. k. 208, E. F. k. 209, T. K. k. 252 i 253, zeznania powódki k. 256. Żyli na przeciętnym poziomie, jeszcze przed ślubem ze wspólnych oszczędności kupili działkę i wybudowali systemem gospodarczym dom, do którego wprowadzili się w 2002 roku – dowód – zeznania powódki k. 255, zeznania świadków: T. K. k. 253, D. B. k. 254. Powódka i jej mąż kupili na kredyt samochód – dowód – zeznania świadka E. F. k. 209, zeznania powódki k. 255. Nie wyjeżdżali wspólnie na wakacje – dowód – zeznania świadków: E. F. k. 209, D. B. k. 254. W dacie śmierci A. D. (1) zatrudniony był w (...) Spółce Jawnej w W. na stanowisku kierowcy – ładowacza, z wynagrodzeniem w kwocie 3.125,42 zł brutto miesięcznie – dowód – zaświadczenie k. 12. W maju 2007 roku A. D. (1) miał wypadek samochodowy, przeszedł operację kręgosłupa, przez kilka miesięcy nie wykonywał pracy zarobkowej, otrzymywał zasiłek chorobowy – dowód – zeznania powódki k. 255, zeznania świadka T. K. k. 253. Wrócił do pracy na 2-3 tygodnie przed drugim wypadkiem – dowód – zeznania powódki k. 255. Powódka po urodzeniu córki przebywała na urlopie wychowawczym, pół roku przed śmiercią męża wróciła do pracy w Miejskim Przedsiębiorstwie (...) – dowód – zeznania świadków: E. F. k. 209, T. K. k. 252. Po śmierci męża powódka nie mogła pogodzić się ze stratą, źle się czuła, była roztrzęsiona – dowód – zeznania świadka E. F. k. 209, P. F. k. 208, zeznania powódki k. 255. Przez około miesiąc korzystała z zasiłku chorobowego – dowód – zeznania powódki k. 255, zeznania świadka T. K. k. 252. Początkowo potrzebowała wsparcia psychicznego i finansowego, nie ze wszystkim sobie radziła – dowód – zeznania świadków: A. F. k. 209, T. K. k. 252. Po miesiącu wróciła do pracy na to samo stanowisko, sama utrzymywała dom i małą córkę – dowód – zeznania powódki k. 255, zeznania świadków: E. F. k. 209, T. K. k. 252. W 2008 roku powódka osiągnęła dochód w kwocie 30.260,59 zł (przychód – 31.929,31 PLN) – dowód – zeznanie podatkowe k. 105 – 110. Decyzją z dnia 28 kwietnia 2008 roku ZUS przyznał powódce G. D. rentę rodzinną od 3 kwietnia 2008 roku w kwocie 885,64 PLN miesięcznie netto i za okres od 3 kwietnia 2008 roku do 31 maja 2008 roku wypłacił powódce kwotę 1.666,40 PLN – dowód – decyzja k. 225. Decyzją z dnia 20 czerwca 2008 roku ZUS przyznał małoletniej powódce rentę rodzinną w kwocie 880,03 PLN netto od dnia 1 lipca 2008 roku – dowód – decyzja k. 226, decyzją z dnia 16 marca 2009 roku rentę rodzinną w kwocie 938,62 PLN netto od dnia 1 marca 2009 roku – dowód – decyzja k. 227, decyzją z dnia 15 marca 2010 roku rentę rodzinną w kwocie 979,91 PLN netto od dnia 1 marca 2010 roku – dowód – decyzja k. 228, decyzją z dnia 15 marca 2011 roku rentę rodzinną w kwocie 1.009,22 PLN netto od dnia 1 marca 2011 roku – dowód – decyzja k. 229, decyzją z dnia 13 marca 2012 roku rentę rodzinną w kwocie 1.067,22 PLN netto od dnia 1 marca 2012 roku – dowód – decyzja k. 230. Od dnia 1 marca 2013 roku wysokość renty netto miesięcznie wynosi 1.108,03 PLN – dowód – dowód – decyzja k. 245. Powódki zgłosiły szkodę u pozwanego domagając się zapłaty na rzecz A. D. (2) kwoty 80.000,00 PLN tytułem odszkodowania oraz na rzecz G. D. kwoty 100.000,00 PLN tytułem odszkodowania i kwoty 1.092,78 PLN miesięcznie tytułem renty, płatnej od dnia 3 kwietnia 2008 roku – bezsporne, zawiadomienie o szkodzie k. 22 – 27, potwierdzenie nadania k. 28. Pismem z dnia 8 lipca 2008 roku pozwany zawiadomił powódki o wszczęciu postępowania likwidacyjnego oraz wezwał do złożenia dokumentów, w tym wypełnionego druku zawiadomienia o szkodzie – bezsporne, pismo pozwanego k. 243. Decyzją z dnia 22 sierpnia 2012 roku pozwany przyznał powódkom A. B. odszkodowanie z tytułu znacznego

pogorszenia się sytuacji życiowej w wysokości 10.000,00 PLN i z tego samego tytułu G. D. odszkodowanie w wysokości 20.000,00 PLN – bezsporne, decyzja k. 153 i 154. Pozwany w dniu 24 sierpnia 2012 roku dokonał wpłaty na rzecz powódki A. B. kwoty 10.000,00 PLN oraz na rzecz powódki G. D. kwoty 20.000,00 PLN – bezsporne, zestawienie operacji k. 155. Decyzją z dnia 2 października 2012 roku pozwany przyznał powódkom dodatkowo odszkodowania w wysokości 20.000,00 PLN na rzecz A. B. i 45.000,00 PLN na rzecz G. D. – bezsporne, decyzje k. 163 i 165. W dniu 4 października 2012 roku pozwany dokonał wpłaty na rzecz A. B. kwoty 20.000,00 PLN oraz na rzecz G. D. kwoty 45.000,00 PLN – bezsporne, zestawienie operacji k. 162.

W dniu 16 października 2010 roku powódka zawarła związek małżeński z D. B. – dowód – odpis skrócony aktu małżeństwa k. 9. Małżonkowie znają się od wielu lat, D. B. przyjaźnił się z A. D. (1) – dowód – zeznania świadka D. B. k. 253. Obecny mąż powódki jest ojcem chrzestnym małoletniej powódki G. D., pierwsza żona D. B. była siostrą zmarłego męża powódki – dowód – zeznania świadka D. B. k. 254, zeznania powódki k. 255. D. B. wprowadził się do domu powódki – dowód – zeznania świadka D. B. k. 254. Tworzą normalne, zgodne małżeństwo – dowód – zeznania świadków: P. F. k. 209, E. F. k. 209. Nie mają rozdzielności majątkowej – dowód – zeznania świadków: T. K. k. 253, D. B. k. 254. Wyjeżdżają wspólnie na wakacje – dowód – zeznania świadka D. B. k. 254. Mąż powódki ma dobry kontakt z małoletnią powódką G. D., która zwraca się do niego „wujku”, uczestniczy w jej wychowaniu – dowód – zeznania świadków: T. K. k. 253, D. B. k. 254, zeznania powódki k. 255 i 256. D. B. pomaga żonie w pracach domowych – dowód – zeznania świadków: P. F. k. 208, T. K. k. 253, D. B. k. 254, zeznania powódki k. 255. Mąż powódki pracuje w tej samej firmie, w której pracował zmarły A. D. (1), również jako kierowca – dowód – zeznania świadków: P. F. k. 209, D. B. k. 254. Małoletnia powódka jest zdrowa, nie sprawia problemów wychowawczych, dobrze się uczy – dowód – zeznania świadków: T. K. k. 253, D. B. k. 254. Pamięć o zmarłym A. D. (1) jest obecna w życiu powódek – dowód – zeznania powódki k. 255 i 256, zeznania świadków: T. K. k. 253, D. B. k. 254. Żadna z nich nie podjęła specjalistycznego leczenia psychologicznego czy psychiatrycznego – dowód – zeznania świadków: E. F. k. 209, T. K. k. 253. Zmarły A. D. (1) gdyby żył, otrzymywałby wynagrodzenie niezmiennie co do wysokości tj. 2.578,67 PLN netto, ponieważ od 2008 roku w firmie, w której pracował nie było żadnych podwyżek wynagrodzeń – dowód – oświadczenie k. 213. Zarobki D. B. wynoszą średnio 3.132,16 PLN netto miesięcznie wraz z wypracowanymi godzinami nadliczbowymi – dowód – oświadczenie k. 213.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

W myśl art. 34 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. z 2003 r., nr 124, poz. 1152), w brzmieniu obowiązującym przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r., nr 205, poz. 1210), z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych przysługuje odszkodowanie, jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu szkodę, której następstwem jest śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia bądź też utrata, zniszczenie lub uszkodzenie mienia. Jak wskazał Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 22 kwietnia 2005 r., III CZP 99/04, OSNC 2005/10/166, „uprawnienie osoby trzeciej do żądania od ubezpieczyciela odszkodowania z tytułu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu mechanicznego powstaje wówczas, gdy posiadacz lub kierujący pojazdem są zobowiązani do odszkodowania za szkodę wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu, a zatem gdy o powstaniu ich odpowiedzialności cywilnej przesądzą przepisy kodeksu cywilnego. Przepis ten określa szkodę jako wszystkie następstwa pozostające w związku z ruchem pojazdu mechanicznego, obejmując tym pojęciem zarówno szkody na osobie (śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia), jak i szkody w mieniu, polegające na jego utracie, zniszczeniu lub uszkodzeniu. Regulacja ta jest wyrazem woli ustawodawcy zapewnienia poszkodowanej osobie trzeciej możliwie pełnej kompensaty następstw zdarzenia komunikacyjnego. (...) Obowiązek spełnienia przez ubezpieczyciela świadczenia wynikającego z każdej umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ma charakter akcesoryjny, powstaje bowiem dopiero po uprzednim pozytywnym przesądzeniu, że ubezpieczający albo osoba, na rzecz której umowa ta została zawarta, ponoszą odpowiedzialność cywilną za wyrządzoną szkodę.”. Sprawca wypadku odpowiada wobec obu powódek na zasadzie

art. 436 § 1 k.c.. Pozwany w toku procesu nie kwestionował swojej, wynikającej z przepisu art. 822 § 1 k.c. odpowiedzialności co do zasady za skutki wypadku, w którym zginął A. D. (1). Wobec treści prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w Wołominie z dnia 16 kwietnia 2012 roku, sygn. akt V K 552/11, takie ustalenia jak wina ubezpieczonej M. S. co do popełnienia przestępstwa i związek przyczynowy pomiędzy wypadkiem z dnia 3 kwietnia 2008 roku a tragiczną śmiercią A. D. (1) stanowią okoliczności objęte dyspozycją art. 11 k.p.c., zatem wiąże sąd w niniejszej sprawie.

Bezspornym jest, że w dniu 3 kwietnia 2008 roku w wyniku obrażeń doznanych w wypadku samochodowym, którego sprawca była ubezpieczona od odpowiedzialności cywilnej u pozwanego, zmarła osoba najbliższa dla powódek. W dacie tej nie obowiązywał jeszcze art. 446 § 4 k.c., zgodnie z którym sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę, a który to przepis został wprowadzony do Kodeksu cywilnego z dniem 3 sierpnia 2008 roku na podstawie ustawy z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2008 r., nr 116, poz. 731). Nie oznacza to jednak, że roszczenia najbliższych członków rodziny o zadośćuczynienie za śmierć osoby bliskiej, która nastąpiła na skutek czynu niedozwolonego popełnionego przed 3 sierpnia 2008 r., są pozbawione podstaw prawnych. Sąd może bowiem przyznać najbliższemu członkowi rodziny zmarłego zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. W wyroku z dnia 14 stycznia 2010 r., IV CSK 307/09, OSNC-ZD 2010/3/91, Sąd Najwyższy stwierdził, iż „Nie ulega wątpliwości, że rodzina jako związek najbliższych osób, które łączy szczególnie więź wynikająca najczęściej z pokrewieństwa i zawarcia małżeństwa, podlega ochronie prawa. Dotyczy to odpowiednio ochrony prawa do życia rodzinnego obejmującego istnienie różnego rodzaju więzi rodzinnych. Dobro rodziny jest nie tylko wartością powszechnie akceptowaną społecznie, ale także uznaną za dobro podlegające ochronie konstytucyjnej. (...) Wiąż rodzinna odgrywa doniosłą rolę, zapewniając członkom rodziny m.in. poczucie stabilności, wzajemne wsparcie obejmujące sferę materialną i niematerialną oraz gwarantuje wzajemną pomoc w wychowaniu dzieci i zapewnieniu im możliwości kształcenia. Należy zatem przyjąć, że prawo do życia rodzinnego i utrzymania tego rodzaju więzi stanowi dobro osobiste członków rodziny i podlega ochronie na podstawie art. 23 i 24 k.c.”. W wyroku z dnia 11 maja 2011 roku, I CSK 621/10, LEX nr 848128, Sąd Najwyższy wskazał, że wprowadzenie art. 446 § 4 k.c. doprowadziło jedynie do zmiany w sposobie realizacji roszczenia przez skonkretyzowanie osób uprawnionych do jego dochodzenia oraz przesłanek jego stosowania.

Wskazany wyżej przepis art. 34 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (w brzmieniu obowiązującym w dacie zdarzenia) nie wyłączał z zakresu ochrony ubezpieczeniowej zadośćuczynienia za krzywdę osoby, wobec której ubezpieczony ponosił odpowiedzialność na podstawie art. 448 k.c. – patrz uchwała Sądu Najwyższego z 20 grudnia 2012 r., III CZP 93/12, OSNC 2013/7-8/84.

Żądanie zasądzenia na rzecz powódek zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c. jest usprawiedliwione co do zasady. Niewątpliwie skutek wypadku samochodowego, za skutki którego odpowiedzialność ponosi pozwany, wyrządziło powódkom szkodę niemajątkową (krzywdę), a jest nią naruszenie dobra osobistego powódek poprzez trwałe, bezpowrotne zerwanie silnej więzi rodzinnej – małżeńskiej oraz w relacji rodzic – dziecko. Z zeznań powódki i świadków w sposób jasny i spójny wynika, że rodzina zmarłego w wypadku A. D. (1) była zgodna i kochającą się. Brak jest jakichkolwiek podstaw dla uznania, iż ich wzajemne relacje miałyby przybierać inny, negatywny lub obojętny charakter. Każda śmierć jest źródłem bólu i cierpienia dla najbliższych. Należy jednak zróżnicować wysokość należnych powódkom świadczeń w zależności od powiązań łączących je ze zmarłym. Inne świadczenia przysługują żonie zmarłego, a inne świadczenia musi otrzymać małoletnia powódka, której relacja ze zmarłym miała inny charakter. Zgodnie z art. 448 k.c. sąd winien przyznać zadośćuczynienie w odpowiedniej wysokości. Ustalając wysokość zadośćuczynienia należy uwzględnić wstrząs psychiczny i cierpienia moralne wywołane śmiercią osoby bliskiej, poczucie osamotnienia i pustki po jej śmierci, rodzaj i intensywność więzi łączącej pokrzywdzonego ze zmarłym, rolę w rodzinie pełnioną przez osobę zmarłą, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem śmierci osoby bliskiej, stopień, w jakim pokrzywdzony będzie umiał odnaleźć się w nowej rzeczywistości i zdolność do jej zaakceptowania, wiek pokrzywdzonego – patrz wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 12

kwietnia 2013 r., I ACa 300/13, LEX nr 1335781. Sąd w pełni podziela zdanie wyrażone przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu w wyroku z dnia 3 lipca 2013 r., I ACa 503/13, LEX nr 1363340, że „(...) śmierć osoby najbliższej stanowi dla każdego członka rodziny bardzo trudne i obciążające doświadczenie, nie oznacza to jednak, że każdorazowo żądania zgłoszone w związku z tym zdarzeniem winny być w całości uwzględniane. Dlatego sądy muszą przyjąć obiektywne kryteria, które pozwolą im stwierdzić, jakie świadczenia, w danym przypadku, będą „odpowiednie” do poniesionej krzywdy. Muszą zatem brać pod uwagę dramatyzm doznań osoby bliskiej, poczucie osamotnienia i pustki, cierpienia moralne i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej, wystąpienie zaburzeń, będących skutkiem tego odejścia (np. nerwicy, depresji), roli w rodzinie pełnionej przez osobę zmarłą czy stopień w jakim pokrzywdzony będzie umiał się znaleźć w nowej rzeczywistości i zdolności jej zaakceptowania.”.

Powódka A. B. straciła męża, z którym tworzyła od wielu lat udany związek. Spoczął na niej cały ciężar wychowania i opieki nad córką oraz zapewnienia jej środków materialnych. Śmierć męża – niespodziewana i gwałtowna – musiała wywołać u niej poczucie krzywdy, zburzyła dotychczasowe życie zgodnej rodziny, naruszyła poczucie stabilizacji i bezpieczeństwa. Jednocześnie wskazać należy, że żałoba u powódki przebiegała spokojnie. Wystąpiły u niej reakcje emocjonalne charakterystyczne dla żałoby jak żal, smutek. Powódka w związku z tragicznym zdarzeniem nie doznała jednak trwałych urazów psychicznych, poradziła sobie z nowymi wyzwaniem – stosunkowo szybko powróciła do pracy, zaopiekowała się córką. Funkcjonowanie emocjonalne, psychologiczne i społeczne powódki było i jest prawidłowe. Powódka nie zamknęła się w sobie, nie osłabiła więzi z pozostałymi członkami rodziny. Po śmierci męża, mogła w znacznym stopniu liczyć na pomoc i wsparcie ze strony osób bliskich – w szczególności rodziców – co wpływało na złagodzenie doznawanych przez nią cierpień. Powódka nie potrzebowała pomocy psychologa. Nie załamała się, potrafiła normalnie funkcjonować. Radziła sobie z cierpieniem, potrafiła stłumić łzy przy córce. Dwa lata po tragicznym wypadku wyszła drugi raz za mąż. W toku procesu próbowała przedstawić swój obecny związek jako nieudany. W ocenie sądu jedynie na potrzeby niniejszego postępowania. Z zeznań świadków E. F. i P. F. wynika, że jej obecne małżeństwo jest tak samo zgodne jak małżeństwo z A. D. (1). D. B. pomaga powódce w domu i w opiece nad córką. W ocenie sądu powódka może liczyć na jego wsparcie. Mając powyższe na uwadze, w ocenie sądu stosowym zadośćuczynieniem będzie kwota 20.000,00 PLN, która łącznie z wypłaconą przez pozwanego kwotą 30.000,00 zł, daje na jej rzecz kwotę 50.000,00 PLN.

Krzywda małoletniej powódki wynikająca z utraty ojca – jednej z dwóch najważniejszych dla dziecka osób – jest niewątpliwie wyjątkowo dotkliwa i będzie trwać przez całe życie. Powódka już na początku swojego życia została pozbawiona możliwości opieki, troski i wychowania przez ojca. Jego brak będzie szczególnie dotkliwie odczuwać w najważniejszych chwilach swojego życia. Sąd wziął jednocześnie pod uwagę, że małoletnia w dacie śmierci ojca miała zaledwie 4 lata. Była wtedy za mała, aby zrozumieć sens tego zdarzenia. Naturalne jest, że odczuwała niepokój i smutek z powodu braku ojca. Jednak szybciej zaakceptowała jego nieobecność niż zaakceptowałoby to dziecko w starszym wieku. Sąd dał wiarę zeznaniom świadka E. F., która nie zauważyła, by śmierć ojca wpłynęła negatywnie na zachowanie małoletniej. Pomimo odczuwanego smutku, utrata ojca nie zakłóciła w istotny sposób codziennego funkcjonowania i rozwoju powódki. Małoletnia znalazła oparcie u matki i dziadków macierzystych. W niewielkim stopniu ojca zastąpił jej D. B.. W ocenie sądu, w świetle powyższych okoliczności, zasadne jest wypłacenie powódce zadośćuczynienia w kwocie 35.000,00 PLN. Powódka otrzymała już od pozwanego kwotę 65.000,00 PLN, co łącznie daje kwotę 100.000,00 PLN.

Zgodnie z art. 446 § 2 k.c., osoba, względem której ciążył na zmarłym ustawowy obowiązek alimentacyjny, może żądać od zobowiązanego do naprawienia szkody renty obliczonej stosownie do potrzeb poszkodowanego oraz do możliwości zarobkowych i majątkowych zmarłego przez czas prawdopodobnego trwania obowiązku alimentacyjnego. Powódka utraciła ojca, zobowiązanego do świadczeń alimentacyjnych w zakresie, który zależy od potrzeb uprawnionego i majątkowych możliwości zobowiązanego (art. 133 § 1 i 135 k.r. i o.). Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 czerwca 1974 r., II CR 261/74, LEX nr 7524, renta odszkodowawcza przewidziana w art. 446 § 2 k.c. ma na celu wyrównanie szkody poniesionej przez śmierć osoby obowiązanej do alimentacji. Okoliczność, że matka małoletniego pracuje zarobkowo nie ma znaczenia dla zasądzenia renty odszkodowawczej. Jeżeli jej zarobki są na tyle wysokie, że może przyczynić się do utrzymania dziecka, powinno to posłużyć do polepszenia jego stopy życiowej, a nie

dla zmniejszenia obowiązku odszkodowawczego ze strony osoby odpowiedzialnej za szkodę. Także okoliczność, że matka powódki zawarła ponownie małżeństwo, nie ma wpływu na podstawę i wysokość renty – tak uchylił Sąd Najwyższy z dnia 28 maja 1968 r., III CZP 50/68, OSNC 1969/2/23. Renta zmierza do restytucji stanu rzeczy, jaki istniał w chwili zdarzenia wyrządzającego szkodę – patrz wyrok Sądu Najwyższego z 26 listopada 2010 r., I CSK 702/09, LEX nr 688668. Zarobki matki powódki w dniu 3 kwietnia 2008 roku wynosiły 2.521 PLN, zmarłego ojca 1.977 PLN (według przedłożonego zeznania podatkowego), co łącznie daje kwotę 4.498 PLN. Zatem na jedną osobę w rodzinie przypadał dochód w wysokości 1.499 PLN miesięcznie, przy uwzględnieniu zasady równej stopy życiowej wszystkich członków rodziny. Określenie wysokości należnego uprawnionemu świadczenia uwzględniać powinno kwotę, jaką zobowiązany alimentowałby go oraz otrzymywaną od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych rentę rodzinną. ZUS przyznał małoletniej powódce decyzją z dnia 28 kwietnia 2008 roku rentę w kwocie 885,64 PLN. Zmarły ojciec zapewniałby powódce poziom życia o 613,00 PLN wyższy. W ocenie sądu powyższa kwota odpowiada uzasadnionym potrzebom małoletniej powódki, jest niezbędna dla jej utrzymania i zapewnienia życia na poziomie jaki zapewniłby jej zmarły ojciec. Powódka ma w tej chwili 9 lat. Wraz z wiekiem jej potrzeby będą rosły. A należy zapewnić małoletniej nie tylko potrzeby fizyczne (wyżywienie, mieszkanie, odzież, leczenie w razie choroby), ale także duchowe (kulturalne), jak i środki wychowania (kształcenia), według zdolności, dostarczania rozrywek i wypoczynku. Sąd zasądził na rzecz powódki rentę od dnia 1 czerwca 2011 roku, natomiast za okres poprzedzający, tj. 37 miesięcy wstecz, zasądził kwotę 22.681,00 PLN wraz z odsetkami ustawowymi ustalonymi zgodnie z art. 481 § 1 k.c..

Stosownie do przepisu art. 446 § 3 k.p.c., sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego stosowne odszkodowanie, jeżeli wskutek jego śmierci nastąpiło znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej.

Aktualne pozostaje orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 1968 r., I PR 22/68, LEX nr 6290, iż odczucie krzywdy moralnej związanej ze śmiercią osoby bliskiej nie stanowi przesłanki, która mogłaby decydować, względnie wpływać na wysokość należnego członkom rodziny odszkodowania z art. 446 § 3 k.c., który to przepis wiąże wysokość mogącego przypaść najbliższym członkom rodziny odszkodowania wyłącznie ze znacznym pogorszeniem ich sytuacji życiowej. Poczucie krzywdy może wpływać na faktyczne pogorszenie sytuacji życiowej, wiąże się to jednak nie tyle z krzywdą samą w sobie, ale z obniżeniem aktywności życiowej i innymi utrudnieniami, z jakimi borykają się najbliżsi członkowie rodziny zmarłego – będącymi konsekwencją poczucia krzywdy i osamotnienia po śmierci osoby najbliższej – patrz wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 2 lipca 2013 r., I ACa 225/13, LEX nr 1349959. Jak wyraził to Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 30 czerwca 2004 r., IV CK 445/03, LEX nr 173555, „Znaczne pogorszenie sytuacji życiowej, o którym mowa w art. 446 § 3 k.c., obejmuje niekorzystne zmiany bezpośrednio w sytuacji materialnej najbliższych członków rodziny zmarłego (niewyczerpujące hipotezy art. 446 § 2 k.c.), jak też zmiany w sferze dóbr niematerialnych, które rzutują na ich sytuację materialną. Sam ból, poczucie osamotnienia, krzywdy i zawiedzionych nadziei (...) nie stanowią podstawy do żądania odszkodowania. Jeśli jednak te negatywne emocje wywołały chorobę, osłabienie aktywności życiowej i motywacji do przezwyciężania trudności dnia codziennego, to, bez szczegółowego dociekania konkretnych zdarzeń lub stopnia ich prawdopodobieństwa, można na zasadzie domniemania faktycznego (art. 231 k.p.c.) przyjąć, że pogorszyły one dotychczasową sytuację życiową osoby z najbliższego kręgu rodziny zmarłego”. Podkreślić należy, że podstawą przyznania odszkodowania z art. 446 § 3 k.c. jest znaczne pogorszenie obecnej sytuacji życiowej, a także utrata realnej możliwości polepszenia warunków życia i realizacji planów życiowych. Pogorszenie musi mieć charakter obiektywny i wynikać ze śmierci osoby najbliższej. Decydujące są przy tym nie subiektywne odczucia poszkodowanego, ale kryteria obiektywne – patrz wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 25 lipca 2013 r., I ACa 292/13, LEX nr 1353612.

Pozwany wypłacił powódce odszkodowanie z tytułu pogorszenia sytuacji życiowej w kwocie 30.000,00 i 65.000,00 PLN. Do tego dochodzi nawiazka w kwocie 5.000,00 PLN. Suma tych kwot zasilila jedno gospodarstwo domowe, a w tej sytuacji była ona znacząca i odczuwalna. Wypłacone przez pozwanego kwoty i wspomniana nawiazka uwzględniają zarówno uszczerbek materialny, jak i niematerialny, związany z pogorszeniem sytuacji życiowej po śmierci osoby bliskiej. W ocenie sądu w sytuacji powódek nie można mówić o nadmiernym pogorszeniu ich sytuacji życiowej uzasadniającym przyznanie dalej idącego odszkodowania. Powódka A. D. (2), mimo utraczonego wsparcia ze strony zmarłego, była w stanie odnaleźć się w nowej sytuacji. Utrata męża nie wpłynęła na jej aktywność zawodową i

wysokość osiągniętych dochodów. W niedługim czasie po nastąpieniu tragicznego wypadku powódka powróciła do pracy. Obecny mąż powódki pracuje w tej samej firmie co zmarły A. D. (1), na tym samym stanowisku. Osiąga dochody nieco wyższe niż zmarły. Małżonkowie nie mają rozdzielności majątkowej, prowadzą wspólne gospodarstwo domowe. Niewiarygodnie brzmią twierdzenia powódki i jej najbliższych (matki i męża), że D. B. nie wspiera jej finansowo, nie partycypuje w kosztach utrzymania domu. W ocenie sądu powódka i wspomniani świadkowie starali się celowo przedstawić sytuację osobistą, życiową i majątkową powódek w gorszym świetle niż to jest w rzeczywistości. W tej chwili powódki prowadzą życie na co najmniej takim samym poziomie jak za życia A. D. (1), jeżeli nie na wyższym, skoro w tej chwili stać rodzinę na wspólne wyjazdy na wakacje. Co zdaniem sądu uzasadnia stwierdzenie, że poniesiona przez nich szkoda nie była wyższa, niż przyjął to pozwany.

O odsetkach ustawowych od przyznanego zadośćuczynienia oraz wypłaconego przez pozwanego odszkodowania sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c. i art. 14 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych. Przedmiot świadczenia określony został przez powódki w dacie wystąpienia z żądaniem zapłaty do pozwanego. Zakład ubezpieczeń obowiązany jest spełnić świadczenie w terminie 30 dni, licząc od daty otrzymania zawiadomienia o szkodzie. Termin ten może ulec przedłużeniu w okolicznościach określonych w § 2 w/w przepisu, gdy zachodzi potrzeba wyjaśnienia okoliczności niezbędnych do ustalenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń albo wysokości odszkodowania okazało się niemożliwe. W takiej sytuacji świadczenie powinno być spełnione w ciągu 14 dni od wyjaśnienia tych okoliczności. W ocenie sądu nie zaistniały takie przeszkody do rozstrzygnięcia kwestii odszkodowania i zadośćuczynienia. Powódki nie wykazały jednak z jaką datą faktycznie wzywały pozwanego do zapłaty. Bezsporne jest, że w dniu 8 lipca 2008 roku pozwany zarejestrował zgłoszenie powódek. W tej sytuacji sąd zasądził odsetki od dnia 9 sierpnia 2008 roku.

Orzekając o kosztach procesu Sąd miał na względzie treść art. 100 k.p.c. i obciążył kosztami w całości pozwanego. Sąd nałożył na pozwanego obowiązek zwrotu powódkom solidarnie poniesionych przez nich kosztów procesu w kwocie 5.117,00 PLN, na którą składa się: opłata sądowa w łącznej kwocie 1.500,00 PLN oraz wynagrodzenie adwokata w kwocie 3.617,00 zł zgodnie z § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163 poz. 1348 ze zm.) z doliczoną opłatą skarbową w kwocie 17,00 PLN od pełnomocnictwa. O obowiązku uiszczenia przez pozwanego brakującej opłaty sądowej, od uiszczenia której powódki były zwolnione sąd orzekł na mocy art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.) w związku z art. 100 k.p.c. Po rozliczeniu wydatków Skarbowi Państwa należy się od pozwanego 2.752,00 PLN, której pobranie sąd nakazał na mocy art. 83 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.).